

Bavo Dhooge

Stand-In

Houtekiet
Antwerpen / Utrecht

www.bavodhooge.be

© Bavo Dhooge / Uitgeverij Houtekiet 2016
Houtekiet, Katwilgweg 2, B-2050 Antwerpen
info@houtekiet.be
www.houtekiet.be

ISBN 978 90 8924 521 2
eISBN 978 90 8924 522 9
D 2016 4765 38
NUR 330

Omslag en omslagfoto © Wil Immink Design
Foto auteur © Jules August
Opmaak www.intertext.be

Niets uit deze uitgave mag worden vereenvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.
No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission of the publisher.

1937, Los Angeles

I

Ik moet dood. Dat is mijn rol. Dat is het plan. Het plan dat ikzelf heb opgevat. Jack Storm, jij arme donder, jij moet dood. Alleen zo kan de rest voortleven. Ik zeg het natuurlijk niet hardop. Ik wil niet dood. Ik ben al eens dood geweest als Jarek Simitz. Dat was geen onaardige ervaring. Ik kwam terug tot leven als Jack Storm. Ik kan het wel nog eens aan. Ik ben ook al een paar keer doodgegaan als Wild Bill Hickok, Sam Desperado en James 'Jackall' Simmons. Maar dat waren helden. Dit keer zal ik niet meer verrijzen. Er zit niets anders op.

Een jaar geleden was ik nog een van de musketiers. In de *serials* van de Mickey Mouse Club overdag. In een van de vele matinee's op Sunset Boulevard 's avonds. Ik stond geprogrammeerd tussen *The Phantom* en *Woody Woodpecker*. Maar dat was een jaar geleden.

De laatste maanden sta ik enkel nog tussen de honderden anderen, aan het gebouw van *Reliable Pictures Corner*, op de hoek van Beachwood en Sunset Boulevard, te smeken voor een job als *trick rider*. Het asfalt van de straat is vlekkeloos, als het decor van een filmset. Ik mis het stof, de prairie, het zand. Er is geen vuiltje, geen papiertje te zien. En ik mis de stilte. Waarom blijven de mensen vandaag alsmaar praten? Het is het enige wat ze nog doen: praten, praten en nog eens praten. Waar is de tijd toen alles nog stil was? De tijd toen één blik nog voldoende was en meer boekdelen sprak dan honderd dialogen. Ik mis die goeie ouwe tijden met Bobby Steele en Tommy Tyler. Ik mis het wilde Westen. *So long, cowboy, it's been nice knowing you.*

Het probleem is dat ik geen tricks meer in mijn mouw heb zitten. Artritis is het enige wat mij nog rest. Een mooie slagzin voor een van mijn kaartjes. Het is eens wat anders dan 'Let's go, Gallagher!' of 'Three friends and a gun!'.

Er zit echt niets anders op. Ik moet dood. Alleen zo kan de rest verderleven. Dat vertel ik ook aan de priester in de biechtstoel van een wit kerkje in de buurt van Santa Barbara. Ik licht hem eerst in over een paar andere zonden. Over de dingen die ik op het scherm heb uitgevreten. Sheriffs doodgeschoten, indianen gemarteld, vrouwen verkracht. Maar dat waren boeven, schurken en slechteriken, verzeker ik hem. Zo zit ik niet in mekaar. Dat was maar film. Een andere wereld. Dan begin ik over de hoofdzonde die ik zelf aan het plannen ben. Een weldoordacht scenario dat ik zelf heb geschreven. Een masterplan waarvan ik de regisseur ben. Een simpele film die zich voor mijn ogen zal afspelen: één shot, één acteur en één set. Geen fake decors of kartonnen wanden, maar het echte stuff. Een levenswerk. Of, in dit geval, een doodswerk.

'Ik heb mijn hele leven niets anders gedaan dan voor de camera gestaan,' begin ik. 'Het is het enige wat ik kan. Ik ben een doener, geen prater.'

'De Heer prijst harde werkers.'

'Ik kan niets anders. Ik kan alleen maar acteren. Doen alsof. Wat verwachten ze van me? Dat ik doe alsof ik zo verder kan? Of dat ik terug in de ring kruip of gewichten ga heffen? Wat stelt het allemaal voor? Ik kan 760 pound tillen en heb een paar keer de National A.A.U. gewonnen, daar is niets aan.'

Ik zwijg in alle talen over de medaille die ik in 1919 op de Olympische Spelen heb gewonnen. Waarom? Omdat die medaille niet door Jack Storm, maar door Jarek Simitz werd behaald? In een land dat echt bestaat en waar mensen een andere taal spreken? Ja, en omdat zwijgen het beste is wat ik

kan. Ik werd jarenlang betaald om te zwijgen en gewoon te doen. Het was tegelijk de makkelijkste en moeilijkste job die er bestond.

‘Wat moet ik nu uitvreten? Ik heb geen werk meer. Er bestaat geen werk meer voor me!’

‘Elk werk dient het Werk van God en zal door de Heer worden beloond.’

‘Wat moet ik doen? Ik heb een jaar werk gezocht. Niemand moet me hebben. Te oud voor stuntwerk. Te jong voor karakterrollen. Te buitenlands voor hoofdrollen. Ze moesten me niet. Er was niets vrij. Ja, screentests waren er genoeg, maar als ik mijn bek moet opendoen, is de rol snel gespeeld. Fantastische, doordringende blik, diepe groeven in een mysterieus gezicht, maar als het schaap ging bletten, was het afgelopen. Maar waarom zou ik mijn bek opendoen? Echte helden praten nooit. Ze zwijgen.’

‘Er is altijd het werk van God.’

‘Wat is het werk van God? Ik ben maar een simpele jongen uit Budapest die niet naar school is gegaan. Ik heb nooit iets anders geleerd dan reageren. Knipogen, glimlachen, wenkbrauwen fronsen, schrikken en schieten. Ik ben een gewichtheffer.’

‘Jezus Christus had ook een gewicht op zijn schouders.’

‘Mijn leven heeft geen zin meer.’

‘Elk leven heeft zin, mijn zoon.’

‘Alleen mijn dood heeft nog zin.’

‘Het leven is een geschenk van God.’

‘Ik heb hem geen geschenken gevraagd. Ik heb een plan opgevat.’

‘De wegen van God zijn ondoorgrondelijk. Vertrouw op de Heer.’

‘Ik heb een levensverzekering. Stamt nog uit de periode van Sam Katzman bij Victory Pictures. Victory, Jezus, ironisch eigen-

lijk, he? Die vrek gaf me geen loon, maar wel een levensverzekering, een hypotheek en een afbetaling. Dat zal dan wel een lekkere levensverzekering geweest zijn, denken ze dan, een stuntman riskeert toch zijn leven.'

Ik zwijg zoals ik zoveel jaren gezwegen heb. De vele keren dat ik in het begin van mijn carrière van een brug ben gevallen, uit een wagen ben gesprongen of uit een brandende schuur ben ontsnapt, waren een job als elke andere geweest. Met een loon als net een ander. Je sprak er niet veel over. Je deed het gewoon. Zoals ik al zei: in die tijd sprak niemand veel. Er werd gekeken en er werd gedààn. Enkel de belangrijke boodschappen verschenen op pancartes. Mijn loon verscheen nooit op zo'n pancarte.

'Als ik vandaag een ongeluk krijg, gaat alles naar mijn vrouw en mijn kinderen. Als ik blijf leven, dan krijgen ze niets. Niets behalve een paar opmerkingen over die ouwe, kreupele Jack Storm die zijn eigen naam nog niet eens deftig kan uitspreken en niet meer rechtop kan lopen.'

Ik voel mijn benen en knieën niet meer door zolang op het houten plankje te zitten. Wat doet een man als ik in een hokje als dit?

'Ze krijgen twee keer niets want ik héb niets. Het enige wat ik heb is een paar credits, een medaille en een lichaam vol artritis. Wat moet mijn familie daarmee? Het is zo simpel als één plus één. Of in dit geval: twee min één. Als ik mijn leven geef, krijgen zij alles.'

'Bezint voor je begint, mijn zoon.'

'Ik heb het al helemaal uitgedokterd. Maar ik wil het weten. Ik moet weten of het tegen de regels is. Ik gooi niet zomaar een leven overboord, ik red er drie! Zonder mijn dood kunnen ze niet overleven. De Depressie is voorbij, zeggen ze, maar ze raaskallen, eerwaarde. De Depressie is nog nooit zo dichtbij

geweest. Het leven is te duur geworden. En de kinderen moeten nog gaan studeren. Ik wil niet dat ze zoals ik onder aan de ladder moeten beginnen en de clown uithangen om hun gezin te onderhouden. Het spel moet nog helemaal beginnen.'

'Het leven is het mooiste geschenk van God. Dat geschenk weggoeien is een zonde.'

'Een hoofdzonde?'

'Een hoofdzonde.'

'Ik zie geen andere uitweg meer. Het is de enige manier.'

Op dat moment zie ik de film voorbijrollen. Heel vreemd, want het zal meer dan zomaar een film zijn. Het zal écht zijn. Echt bloed, echt leed, echt dood. En toch hoor ik de stilte. Een freezeframe. Ik lees een paar tussentitels: 'En toen gebeurde het...'. Het enige wat ik hoor, is de begeleidende piano van Jerry Carnygal die één oog op zijn toetsen en één oog op mijn dood houdt. Maar zo zal het niet gaan. Het moet en zal echt gebeuren. Zonder muziek, zonder cuts, zonder regie. Met echte kleerscheuren.

'Zelfmoord is een zonde, mijn zoon.'

'En de liefde dan?'

'De liefde van God...'

'De liefde voor mijn vrouw en kinderen. Ik geef mijn leven voor hen! Dat is toch geen hoofdzonde? Ik geef ze alles wat ik heb en meer.'

'De liefde van God is de grootste liefde van allemaal.'

'Ik zal dus niet vergeven worden?'

'De Heer vergeeft zijn schuldenaren zoals ook wij onze schuldenaren vergeven.'

'Ik moet gaan. Ik moet me voorbereiden op mijn rol.'

Ik sta op en hoor mijn knieschijven letterlijk kraken. De biechtstoel piept. Vreemd hoe elk geluid vandaag glashelder klinkt alsof het net is uitgevonden. De wereld van voorheen,

de stille wereld, had iets bevreemdends, maar ook iets prettigs. Er was geen gevaar te horen. Geen enkel geluid kon je op de zenuwen werken. Alles gebeurde zoals het gebeurt op een schilderij. Rustig én geruststellend.

Ik sta nu rechtop in de kerk. Het is er koud. Er is bijna niemand meer. Net zoals er sinds 1930 ook niet veel volk meer bij *Poverty Row Productions* is. Er zijn alleen nog lege lofts, beschimmelde achtergrondpanelen en oude kostuums met vlooiën. Drieduizend man. Drieduizend schuldenaren. Drieduizend figuranten die geen rol meer hebben in dit leven.

Ik rits mijn jas dicht. Ik zet mijn kraag rechtop. Het stinkt er zelfs niet meer naar wierook. De priester blijft zitten. Hij durft niet buiten te komen. Een zelfmoordenaar in het gezicht te staren.

Het is even na zevenen wanneer ik de kerk buitenwandel. Ik zie weinig beweging op Third Avenue, maar ik hoor alles. Toch hoor ik vooral één zin in mijn hoofd weergalmen. De laatste cue, de laatste inner-voice van de eenzame cowboy, zonder paard:

Ik heb nog één dag te leven.

2

Een uur later zit ik in een tent aan Gower, een zijstraat van Sunset Boulevard. De grote studio op de hoek van Sunset en Gower is verdwenen, net als de kleinere in de zijstraten. Nu staan de werkloze acteurs niet meer op het kruispunt als horen uit te kijken naar klanten. Ze zitten, net als ik, aan de bar en nippen van een goedkope whisky.

‘He, gringo,’ grapt de barkeeper. ‘Wanneer zie ik je nog eens?’

‘Je ziet me nu toch?’ grap ik terug.

‘Ik weet het. Ik bedoel, wanneer zie ik je nog eens?’

‘Dat zullen we wel zien,’ zeg ik.

Ik neem mijn glas en ga bij het raam zitten. Ik heb geen zin om over het verleden te praten. De rook nestelt zich in mijn keel. Maar dat is de reden niet. Het accent dat al mijn hele leven in mijn keel zit, is de parasiet. Ik steek een Lucky Strike op. Mijn eerste in een jaar. Een jaar geleden nam ik me voor om te stoppen. Toen de eerste talkies opkwamen, mochten we minder roken want onze monden moesten vrij zijn om te praten. Ik heb altijd liever gerookt, maar goed, ik deed wat ze me vroegen. Maar toen bleek dat ik niets mocht zeggen. Dus stond ik daar maar met mijn handen te friemelen. Geen sigaret voorhanden om de tijd te doden.

Ik wilde net weer beginnen met roken toen ik aan het plan dacht. Ik heb een levensverzekering. Niet-rokers krijgen een betere levensverzekering. Uit de luidsprekers klinkt Harlem-muziek die ik niet herken. Ik herken wel het belletje dat gaat als de deur geopend wordt. En ik herken Burt.

Goeie ouwe Burt. Hij komt de tent binnengewaaid zoals hij vroeger een salon binnenstapte en drie seconden later weer naar buiten werd gezwierd. Hij ziet er nog altijd fris, potent en ‘praterig’ uit. Een paar hoofden kijken in zijn richting. Burt knikt en knipoogt. Hij steekt zijn wijsvinger uit en vuurt een schotje af.

‘He, Burt,’ verwelkomt de barman hem.

Ditmaal maakt hij geen grapjes.

‘He, Frank.’

De diepe basstem van Burt Falcon is de reden waarom mensen vandaag naar de bioscoop gaan. Ze willen hem horen praten, lachen, smakken, zelfs kussen.

‘Bezig aan iets nieuws, Burt?’ wordt er gevraagd.

‘Altijd, Frank. Altijd. De wereld staat niet stil, he?’

‘Wat is het? Een western?’

‘Neen, westerns zijn dood. Net als de indianen, Frank. De gangsters komen tot leven. Maar eigenlijk komt het allemaal op hetzelfde neer. Een warme melk, graag, Frank. Ik moet een beetje op mijn stem letten.’

Burt krijgt me in het vizier en stapt op me af. Vreemd, maar ook al draagt hij geen sporen aan zijn hielen, toch hoor ik ze weerklinken. Kling, klang. Het doet me zelfs pijn in de oren. Zit die pokkenartritis al tot in mijn hoofd?

‘Hallo, Jack.’

‘Burt.’

‘Je ziet er goed uit.’

‘Ik zag er beter uit op film, Burt.’

‘Ja...’

Burt nipt van zijn melkje. Hij hoeft zich niet te excuseren. Burt Falcon zit midden in een productie. In zijn contract staat dat hij geen drugs of alcohol mag drinken. De kans mag niet bestaan dat hij tijdens de shoot met een dubbele tong gaat spreken. Geluidsapparatuur is nieuw en duur. Zijn bovenlip krijgt een veegje melk mee, net zoals die grapjas Groucho Marx met schoensmeer een valse snor boven zijn lip schildert.

‘Je wilde me spreken?’

‘Ja, bedankt om langs te komen, Burt. Ik weet dat je het druk hebt. Maar dit is belangrijk.’

‘Hm.’

Burt ziet er niet ernstig uit. Hij kijkt me aan zoals hij een andere acteur aankijkt. Maar hij vergeet dat ik geen acteur meer ben. Dit is geen rollenspel. Ik zwijg en wacht tot hij uit die schijn- en schijtwereld is gestapt. Tien minuten later is hij even ernstig als mijn plan, dat ik hem haarfijn heb uitgelegd. In gebroken Engels, met een zwaar accent, maar met de juiste regielijnen.

‘Je maakt een grapje, Jack.’

‘Ik wou dat het zo was, Burt.’

‘Je maakt een grapje.’

‘Neen.’

‘Godver, Jack.’

‘Wat?’

‘Je hebt het hier over zelfmoord!’

Ik kijk op en kijk rond of niemand anders het had gehoord. Het leek wel alsof hij zijn best deed om zoveel mogelijk zijn basstem te laten gelden. Wat dacht hij verdomme dat dit was? Een repetitie?

‘Je hebt het hier niet over een stunt, Jack. Als je van deze klif afrijdt, wordt er niet gecut naar een ander shot. Er is geen tijd om uit de wagen te stappen en het spul zonder chauffeur naar beneden te laten donderen.’

‘Ik weet het, Burt. Het echte stunt-en-vliegwerk.’

‘Damn.’

Burt kijkt op zijn horloge en kijkt naar buiten.

‘Ik heb geen tijd voor deze onzin, Jack.’

‘Wat moet ik anders doen?’

‘Je kan toch ander werk vinden?’

‘Heb ik geprobeerd.’

‘Er is toch genoeg werk?’

‘Niet voor mij.’

‘Je hebt misschien niet genoeg gezocht.’

‘Ik heb overal gezocht.’

Ik drink mijn whisky leeg. Burt zag er betrekkelijk gelukkig en zorgeloos uit toen hij tien minuten eerder de tent binnenvkwam. Hij dacht wellicht dat ik hem wilde spreken over de kamp van morgen tussen Jim Braddock en Max Baer. Of over de oude dagen toen we samen op de set stonden en ’s avonds op Beverly Hills de buurt onveilig maakten met Bob Steele en